

Miljödepartementet
Att: Anna-Karin Rosman
103 33 Stockholm
E-post: m.registrator@regeringskansliet.se

Remissyttrande

Förslag gällande användning och överlåtelse av växtskyddsmedel, miljöskaktionsavgifter på växtskyddsmedelsområdet samt utbildning för hantering av vissa bekämpningsmedel

Er ref: M2019/01453/R

Vårt diarienummer: R-1049-2019

Svensk Handel, som är handelsföretagens intresseorganisation och företräder 10 000 små, medelstora och stora företag med nära 300 000 medarbetare, får med anledning av remissen anförda följande:

Allmänna synpunkter

Svensk Handel har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på promemorian gällande användning och överlåtelse av växtskyddsmedel, miljöskaktionsavgifter på växtskyddsmedelsområdet m.m.

I promemorian föreslås ändringar i förordningen (2014:424) om bekämpningsmedel som innebär en ny definition av behörighetsklass 3 och införandet av en ny behörighetsklass 4, samt begränsningar gällande vilka växtskyddsmedel som får överlåtas till och användas av personer utan utbildningsbevis. För överträdelse av de föreslagna begränsningarna föreslås miljöskaktionsavgifter.

Svensk Handel stödjer regeringens ambition om att försöka minska människors kemiska risker i vardagen. Frågor kring kemikalier och framför allt kemikalier i varor är något som uppmärksammas allt mer inom handeln. Hållbarhetsfrågor står högt på företagets agenda och man arbetar systematiskt med att se till att produkter man säljer är dels tillverkade under goda förhållanden dels säkra att använda och inte innehåller några farliga ämnen.

Utsläppande på marknaden och användning av växtskyddsmedel regleras i EU:s växtskyddsmedelförordning. Syftet med förordningen är att säkerställa en hög skyddsnivå samt att förbättra den inre marknads funktionssätt genom att harmonisera reglerna för utsläppande på marknaden av växtskyddsmedel.

Det svenska miljömålet giftfri miljö bidrar till ambitioner i Sverige som ofta är högre än de europeiska. Men då så väl krav på produkter som kemikalielagstiftning är harmoniserad är det mycket viktigt att Sverige i första hand driver på arbetet på EU-nivå och inte inför nationella särregler. Detta är avgörande för att uppnå konkurrensneutralitet.

Svensk Handel har valt att svara på de delar som främst berör handeln.

Synpunkter på utredningens förslag

4. Användning och överlåtelse av växtskyddsmedel

I promemorian föreslås att definitionen av behörighetsklass 3 ska ändras så att den ska gälla för växtskyddsmedel som får hanteras endast av den som har kunskap för att hantera medlet på ett säkert sätt och att en ny klass 4 införs för växtskyddsmedel. Det innebär att medel i klass 3 endast får användas av och överlåtas till den som har utbildningsbevis, medan medel i den nya behörighets klassen 4 kan köpas och användas av vem som helst.

Den nya klassen 4 avses gälla för biologiska växtskyddsmedel, för s.k. lågriskmedel och för medel som är tillåtna för ekologisk odling. Kemikalieinspektionen föreslås vara de som ska göra den slutgiltiga bedömningen av vilka medel som är lämpliga att placera i klass 4 samt kommer även ha möjlighet att meddela föreskrifter.

Vidare föreslås i promemorian att en miljöstraffavgift införs för överträdelse av förbudet mot att överlåta medel i klass 3 till någon som inte har utbildningsbevis på 5 000 kronor. Samt att en miljöstraffavgift införs för överträdelse av förbudet mot användning av växtskyddsmedel i klass 3 utan utbildningsbevis på 2 000 kronor.

5. Utbildning i användning av bekämpningsmedel och tillhörande tillståndsprövning

I promemorian föreslås att Jordbruksverkets ansvarsområde för utbildningar utvidgas på växtskyddsmedelsområdet och att det förtydligas att kursplanerna för utbildningen i säker hantering av växtskyddsmedel ska beslutas av den centrala myndighet som har det övergripande ansvaret för att utbildningen erbjuds.

6. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Bestämmelsen om att ett växtskyddsmedel i klass 3 får överlåtas endast till den som har ett utbildningsbevis ska träda ikraft den 1 juli 2021 och bestämmelsen om att ett sådant medel endast får användas av den som har ett utbildningsbevis ska träda i kraft den 1 januari 2022.

Svensk Handels kommentarer på förslagen:

Det övergripande syftet med denna promemoria uppges vara att man vill undanröja de risker för hälsa, miljö och den biologiska mångfalden som uppstår vid oaksam spridning och olämplig hantering av växtskyddsmedel.

Svensk Handel stödjer denna ambition. Att man ska ta hänsyn till människors hälsa och risker för negativ påverkan på miljön är självklarheter och viktiga parametrar vid olika regleringar. Detta bör alltid ställas i proportion till riskerna för exponering.

Svensk Handel misstänker att det främsta skälet till förslaget gällande omklassificering av behörighet och begränsningar kring vilka växtskyddsmedel som fortsättningsvis får överlåtas till och användas av personer utan utbildningsbevis (klass 3), härrör till tidigare diskussioner kring att vilja reglera tillgången av skemiska växtskyddsmedel till privatpersoner och då framförallt medel som innehåller glyfosat.

Som skäl för förslaget anges att skyddet för hälsa, miljö och pollinerande insekter inte kan säkerställas i praktiken om inte Sverige genomför föreslagna ändringar kring de olika klasserna. Detta då riskbedömningen för det enskilda växtskyddsmedlet sätts ur spel när icke yrkesmässiga användare på grund av bristande kunskap hanterar kemiska växtskyddsmedel på olämpligt sätt. I praktiken innebär det att konsumenter kommer behöva genomgå en myndighetsutbildning för att fortsättningsvis få köpa och använda ogräsmedel i klass 3.

Svensk Handel anser att grundprincipen för en reglering är att produkter ska vara säkra vid normal användning eller under förhållanden som rimligen kan förutses. Det blir både rättsosäkert och oproportionerligt om lagstiftaren vill börja minimera risker och basera regelverk utifrån handhavandefel. Med hänsyn till att Sverige är en del av EU och det råder fri rörlighet av varor och tjänster på den inre marknaden har Svensk Handel svårt att se att detta skulle vara ett problem som gäller specifikt för Sverige.

Vad gäller den nya klassificeringen 4, så avser den gälla för biologiska växtskyddsmedel s.k. lågriskmedel och för medel som är tillåtna för ekologisk odling. Det är Kemikalieinspektionen som föreslås vara de som ska göra den slutgiltiga bedömningen av vilka medel som är lämpliga att placera i klass 4. Svensk Handel anser att med anledning av att EU ännu inte presenterat en lista på lågriskämnen, utan endast angivit ämnen som preliminärt uppfyller kriterierna för låg risk, bör dessa förändringar av bestämmelserna inte genomföras förrän ämnena beslutats inom EU.

I konsekvensanalysen uppges att det totala försäljningsvärdet i butiksledet för produkter i klass 3 som innehåller de verksamma ämnena glyfosat, ättiksyra eller MCPA uppskattas till ca 230 miljoner kronor inklusive moms. Och att de nu föreslagna ändringarna kommer påverka distributörer och återförsäljare som exempelvis byggvaruhus, trädgårdsbutiker och trädgårdsvaruhus, med minskad försäljning och inkomstbortfall. Detta då produkterna inte längre kommer att få säljas till eller användas av personer utan utbildningsbevis.

Flera företag Svensk Handel varit i kontakt med uppger dels att produkter som säljs mot konsument är kraftigt utspädda dels att man har eller ska

slutat saluföra olika typer av kemiska växtskyddsmedel mot konsument. Framför allt rör det sig om produkter som innehåller glyfosat. Företagen ställer sig frågande till hur de nya kraven ska fungera i praktiken, dvs att handeln ska kontrollera att kunder har giltiga utbildningsbevis före köp, speciellt som produkterna säljs både i butik och på nätet. Samt att flera företag säljer till såväl privat- som företagskunder.

Vidare anser man att det är olyckligt att man i promemorian klumpar ihop och likställer glyfosat och MCPA med ättiksyra. Ett alternativt förslag är därför att medel som innehåller ättiksyra undantas kravet på utbildningsbevis och läggs i klass 4 så att privatpersoner fortsättningsvis kan använda sig av dessa produkter

Genom att Sverige föreslår att klassificera växtskyddsmedel i nya behörighetsklasser, med tillhörande krav på utbildningsbevis för medel i klass 3, kommer det få stor påverkan på handeln. I praktiken innebär det att det blir de fysiska butikerna som ska ansvara för att kunder kan uppvisa giltiga utbildningsbevis vid köp. Annars kan de själva drabbas av en miljöstraffavgift på 5000 kr. Det innebär att handeln kommer behöva rigga ett system för att kunna kontrollera utbildningsbevis hos privatpersoner, vilket kommer bli administrativt betungande.

Svensk Handel ifrågasätter också om det kommer att finnas något som helst intresse hos konsumenter att genomgå en formell utbildning för att få möjlighet att idka trädgårdsskötsel. Risken finns att det blir handeln som kommer få förklara för kunder ute i butik att de inte längre får köpa vissa produkter. För att undvika eventuella dispyter kan det därmed innebära att man behöver plocka bort dessa produkter så att de inte står framme att tillgå för alla. Det i sin tur kräver specialplanering och lagring bakom disk eller i låsta skåp.

Detaljhandeln har stor erfarenhet av ålderskontroll för försäljning av vissa varor. Att, som utredningen förselsår, kräva att handeln ska kontrollera att konsumenten har giltigt utbildningsbevis, synes vara ett alltför långtgående krav. Då dessa varor även går att tillgå på nätet undrar Svensk Handel hur detta är tänkt att praktiskt fungera administrativt. Hur ska kontroll av giltigt utbildningsbevis fungera om kunden köper produkter på nätet? Risken finns att konsumenter som fortsättningsvis vill köpa sin "Roundup" hitta vägar och köper detta via utländska sajter.

Svensk Handel menar att ökad information till konsumenter, särskilt med hänsyn till det ökande intresset för såväl trädgårdsskötsel som för miljön, är en åtgärd som, på ett betydligt mindre ingripande sätt kommer att påverka utvecklingen i önskvärd riktning. Här är informationskampanjer och kunskapsspridning till allmänheten viktiga verktyg. Krav på tydligare märkning på produkter och förpackningar kan också hjälpa till. Här vill handeln vara en ansvarstagande part i återförsäljarledet. Det finns idag redan ett kunskapskrav för handeln som säljer växtskyddsmedel att

de ska ha personal i butiken som har genomgått utbildning för att kunna informera och besvara frågor från konsumenterna.

Om Sverige väljer att införa en nationell begräsning för produkter som för övrigt är godkända och lagliga att sälja på den inre marknaden, kan det finnas en risk för ökande privathandel på nätet med dessa varor

Slutligen vill Svensk Handel framföra att det inte känns rimligt att kravet på förbud mot överlåtelse till person som inte har utbildningsbevis ska träda ikraft 1 juli 2021 med hänsyn till att det ännu inte finns en färdig kursplan och att potentiella köpare/användare inte har fått kännedom om detta krav. Detta då bestämmelsen om att klass 3 medel endast får användas av den som har ett utbildningsbevis träder i kraft först sex månader senare, den 1 januari 2022.

SVENSK HANDEL

Mats Hedenström
Näringspolitisk chef

Ann Christiansson